

Hana

Ardevinas, Klero grafystė
1980-ieji

VĒLIAU, KAI HANA jau buvo pasikepinusi skrebutį su sūriu, į virtuvę įėjo motina ir prisipylė į butelį karšto vandens iš didžiojo virdulio nuo viryklės.

– Būk tokia gera, nueik į dėdės vaistinę, – paprašė ji. – Parneštum solfadeino.

– Į vaistinę?

– Galva tokia sunki, – pasiskundė motina. – Ir paprašyk dėdės amoksicilino, ar pasakyti tau paraidžiui? Man rodos, ar tik nebūsiu persišaldžiusi.

– Gerai jau, – atsakė Hana.

– Paprašyk, ir tiek, – nenurimo motina, glausdama butelį su karštu vandeniu sau prie krūtinės. – Būtinai.

Madiganai gyveno sodyboje, kurios sode tekėjo mažytis upeliukas, o ant vartelių puikavosi užrašas ARDEVINAS. Bet eiti buvo netoli – tik per išlenktą tiltelį, paskui pro automobilių taisyklą ir čia pat jau miestas.

Hana praėjo pro du degalų siurblius, tarsi sargybiniai riogsančius taisyklos kieme, pro atlapotas garažo duris – kažkur ten turėjo būti ir Patas Doranas, skaitinėjantis „Al-

manachą“* arba gulinėjantis duobėje po automobiliu. Po tabaluojančia *Castrol* iškaba stovėjo naftos statinė, iš kurios kyšojo belapė medžio šaka. Patas Doranas buvo užmaukšlinęs ant jos nudėvėtas kelnės, o ant išsišakojusių viršūnių užmovęs porą batų, todėl atrodė, kad į statinę įkritęs vyras bejėgiškai makaluoja kojomis. Buvo taip tikroviška. Motina sakė, kad taisykla per arti tiltelio ir maža kas gali atsitikti, bet Hanai čia patiko. Patiko ir Patas Doranas, kurio jiems buvo prisakyta saugotis. Jis pasiimdavo juos pasivažinėti greitais automobiliais, ir per tiltelį jie nudardėdavo į kitą upelio pusę.

Už Dorano taisyklos tęsėsi vienas su kitu sujungtų namukų eilė – čia kiekvienas langas išsiskyrė vis kitokiomis užuolaidomis ar žaliuzėmis ir savitomis puošmenomis: tai bur-lavis, padarytas iš nublizginto rago gabaliukų, tai prabangi sriubinė su plastikinėmis gėlėmis, tai rožinis katinas iš dirbtinio kailio. Praeidama Hana visomis paeiliui pasigėrėdavo, jai patiko, kaip jos viena po kitos išnyra prieš akis vis ta pačia seka. Pagrindinės gatvės kampe buvo gydytojo kabinetas, jo ankštame prieškambarėje kabojo paveikslas iš vinučių ir metalinės vielos. Jis apsisukdavo apie savo ašį, paskui atsiskandavo atgal, ir Hanai patiko, kaip tarsi ir judėjo, ir sykiu buvo vietoje, – atrodė neįtikimai meistriška. Toliau rikiavosi parduotuvės: audinių krautuvė su didžiule vitrina, aptraukta geltonu celofanu, mėsinė su mėsos padėklais, apkraštuotais krauju apkrešėjusia plastikine žole, už mėsinės jos dėdės parduotuvė, o priešais ją senelio Konsidaino vaistinė.

Ant plastikinės juostelės, priklijuotos vitrinose su *Kodak* fotojuostomis viršuje, didžiosiomis raidėmis per vidurį buvo

* *The Old Moor's Almanac* – populiarus metinis kultūros ir kt. sričių leidinys.

užrašyta KODACHROME COLOUR FILM, tas pats pakartota ir iš vidaus. Vitrinėje buvo pastatyta gelsva sienelė su laikikliais mažytėms lentynėlėms, ant kurių išdėliotos saulėje išblukusios kartoninės dėžutės. „Vaistas kaip tik vaikui su užkietėjusiais viduriais, – skelbė užrašas elegantiškomis raudonomis raidėmis, – savaime suprantama, užkietėjus viduriams pasirinksite SENOKOT.“

Hana stumtelėjo duris, ir varpelis sutilindžiavo. Ji pakėlė akis į viršų – metalinė spyruoklė buvo apmusijusi ir dulkina, o varpelis, matyt, dažnai naudojamas, dulkes švariai nusipurtydavo.

– Eik į vidų, – pasakė dėdė Bartas. – Įeik arba išeik.

Hana žengė į vidų. Priešakinėje patalpoje Bartas buvo vienas, o pačioje vaistinėje, į kurią Hanos neįleisdavo, vaikščiojo moteris baltu chalatu. Hanos sesuo Konstansa stovėdavo už prekystalio, bet dabar ji turi darbą Dubline, tad jiems trūko merginos, ir suirzęs Bartas tiriama pažvelgė į Haną.

– Ir ko gi ji nori? – paklausė jis.

– Hm, dabar neprisimenu, – atsakė Hana. – Nuo peršalimo. Ir dar solfadeino.

Bartas mirkstelėjo. Turėjo įprotį taip mirksėti nekeisdamas veido išraiškos. Vargu ar kas patikėtų, kad gali taip būti.

– Imk pastilių.

– Tai paimsiu, jei neprieštaraujat, – tarė ji.

Pagraibė mažytėje *Parma Violets* skardinėje, padėtoje priešais kasos aparatą, ir atsisėdo ant kėdės laukiantiems recepto.

– Solfadeinas, – pakartojo jis.

Dėdė Bartas gerai atrodė, kaip ir jos motina, abu paveldėjo ilgas Konsidainų galūnes. Hanos vaikystėje Bartas buvo viengungis ir širdžių ėdikas, bet dabar jau vedęs, ir žmona dar nė karto neįkėlė kojos į jo vaistinę. Ir jis tuo didžiavosi, kaip

sakė Konstansa. Štai koks jis, moka pinigus pardavėjoms ir padėjėjams, o žmonai uždrausta net įžengti, nes, neduok Dieve, ją prajuokins parapijos kunigo sunkumai tuštinantis. Iš žmonos Bartui nebuvo visiškai jokios naudos. Ji nepagimdė vaikų, bet turėjo įvairiaspalvių gražių batų, o prie kiekvienos poros – priderintą rankinę. Iš to, kaip Bartas žvelgdavo į ją, Hana nusprendė, kad gal jis nekenčia žmonos, bet sesuo Konstansa pasakė, kad ji geria tabletes nuo nėštumo, mat jiems nebuvo sunku jų gauti. Ir dar ji sakė, kad jiedu daro tai dukart per naktį.

– Kaip visi laikosi? – Bartas atplėšė naują solfadeino dėžutę ir išėmė viską, kas ten buvo.

– Gerai, – atsakė Hana.

Jis patapšnojo pirštais prekystalio viršų, kažko ieškodamas, ir paklausė:

– Mere, ar turi žirkles?

Parduotuvės viduryje stovėjo nauja vitrina su kvėpalais, šampūnais ir kondicionieriais. Apatinėse lentynėlėse buvo ir kitko, Hana kaip tik spoksojo į tuos daiktus, kai iš galinio kambario su žirkėmis grįžo dėdė. Bet jis apsimetė nepastebėjęs, nė nemirktelėjo.

Jis perkirpo lapelį su vaistais pusiau.

– Paduok jai šitas, – pasakė įteikdamas keturių tablečių rinkinuką. – Ir pasakyk, kad persišaldymą atidėtų kitam kartui.

Tai buvo sąmojis – tam tikra prasme.

– Gerai, pasakysiu.

Hana suprato dabar jau turinti išeiti, bet jos dėmesį traukė naujos lentynos. Ten stovėjo 4711 buteliukai ir *Imperial Leather* vonios kambario rinkiniai sodriai gelsvose ir tamsiai raudonose kartoninėse dėžutėse. Buvo pora buteliukų *Tweed*, į būrelį sustatytų kitų, jai dar nematytų kvėpalų.

Tramp, – perskaitė ji ant vieno buteliuko su stambiai brūkštelėtu *T* skersiniu. Vidurinėse lentynėse stovėjo šampūnai – ne nuo pleiskanų, o skelbiantys apie švytėjimą saulėje ir galvos krestelėjimą – *Silvikrin*, *Sunsilk*, *Clairol Herbal Essences*. Apatinėje lentynoje pūpsėjo plastiko paketėliai, ir Hana nesugalvojo, kas ten galėtų būti – gal vata? Ji paėmė pailgą, persuktą *Casbet by Prince Matchabelli* buteliuką ir pauostė ten, kur dangtelis susijungia su šaltu stiklu.

Nujautė, kad dėdė seka ją neatitraukdamas akių, turbūt gailėdamasis. O gal ir džiaugdamasis.

– Bartai, – paklausė ji, – kaip manai, ar mamytė neserga?

– Ak, dėl Dievo meilės, – tarė Bartas. – Ką?

Hanos motina nesikėlė iš lovos. Gulėjo jau beveik dvi savaites. Nesirengė, nesišukavo nuo to sekmadienio prieš Velykas, kai Danas jiems visiems pranešė ketinantis tapti kunigu.

Danas pirmus metus lankė koledžą Golvėje. Jie turėtų leisti jam užbaigti mokslus, bet jis padarysias tai seminarijoje. Taip per porą metų jis baigs paprastą koledžą, po septynerių metų taps kunigu, o paskui išvyks į misijas. Viskas jau nuspręsta. Tai jis paskelbė sugrįžęs namo Velykų atostogų, o motina kaip užlipo į viršų, taip ir nebenulipo. Paaiškino, kad skauda alkūnę. Danas pareiškė netruksias susidėti daiktus, o tada čia jo nebeliks.

– Eik, pasivaikščiok po parduotuves, – tarė Hanai tėvas.

Bet nepadavė jai pinigų, o ir jai nereikėjo nieko nusipirkti. Be to, nujautė, kad, jai išėjus, kas nors atsitiks, jie ims šūkauti, ir jai sugrįžus Dano čia nebebus. Ir jo vardo daugiau niekas nebeįstara.

Bet Danas neišėjo iš namų, neišėjo net pasivaikščioti. Slankiojo po kambarius, pasėdėdavo ant vienos kėdės, paskui

persėsdavo ant kitos, vengdamas virtuvės, sutikdamas išgerti arbatos arba atsisakydamas. Hana nunešdavo jam į kambarį puodelį ir ko nors užvalgyti, sukrovusi ant lėkštutės, – sumuštinį su kumpiu ar pyrago gabalėlį. Kartais jis tik atsikąsdavo, o Hana, parsinešusi į virtuvę, užbaigdavo jo maistą, ir ta sudžiūvusi duonos kriauklė dar labiau patraukdavo jos širdį prie vienutėje užsidariusio brolio.

Danas buvo labai nelaimingas. Dvylikametė Hana baisėjosi matydama, kad brolis taip save įkalinė, ir jo įsitikinimu, ir jo pastangomis kaip nors save pateisinti. Dar mokydamasis mokykloje Danas versdavo ją klausytis eilėraščių iš jo anglų literatūros programos, o paskui jiedu aptardavo juos, taip pat ir visa kita – ką tik panorėję. Kaip tik tai ir motina vėliau pasakė:

– Tokių dalykų papasakojau jam, kaip daugiau niekam.

Ir tas pareiškimas Haną labai suezino, nes jos motina iš viso retai susitvardydavo. Jos vaikai niekada nebuvo *lepunami*.

Hana kaltino popiežių. Jis atvyko į Airiją kaip tik Danui išvažiavus į koledžą, ir atrodė, tarsi būtų ten nutūpęs tyčia, mat Golvėje – Balibrito hipodrome – buvo aukojamos Didžiosios jaunimo mišios. Hana važiavo į Limeriko mišias ir jautėsi lyg prastovėjusi su tėvais laukuose šešias valandas, bet brolių Emetą taip pat išleido į Golvėjų, nors tebuvo keturiolikos, o Jaunimo mišiose turėjai būti šešiolikos. Jis išvyko nuo jų bažnyčios autobusiuku. Kunigas pasiėmė į kelionę bandžą, o Emetas sugrižo jau pramokęs rūkyti. Minioje jis nematęs Dano. Matė, kaip du žmonės užsiima seksu miegmaišyje, pasakojo jis, bet tai buvo išvakarėse, kai jie visi apsistojo nakvynės kažkokiam lauke, bet negalėjo pasakyti tėvams, kokioje vietoje.

– Tai kur tas laukas? – paklausė tėvas.

– Nežinau, – atsakė Emetas.

Apie seksą jis neužsiminė.

– Ar jis prie mokyklos? – pasiteiravo motina.

– Turbūt, – tarė Emetas.

– Pravažiavus Oranmorą?

Jie miegojo palapinėse, bent jau apsimetė miegantys, nes ketvirtą ryto visi turėjo susikrauti daiktus ir aklinoje tamsoje žygiuoti išsirikiavę hipodromo link. Visi ėjo tylėdami, atrodė tarsi karo pabaiga, sakė Emetas, sunku paaiškinti, – tik buvo girdėti, kaip šlumsis žingsniai, tik cigaretė sužioruodavo prie veido prieš nusprigiamą šalin. Mes įeiname į istoriją, pasakė kunigas, ir kai pamažu prašvito, jie pamatė vyrus šventiniais kostiumais su geltonais raiščiais ant rankovių, stoviniuojančius po medžiais. Tai tiek to visko, kaip suprato Emetas. Jie sugiedojo „Prie Babilono upės aš stovėjau“, ir jis grįžo namo visai bebalsis, ir motina dar nebuvo mačiusi, kad jis kada taip išpurvintų drabužius; turėjo porą kartų perskalbti.

– Ar jis pakeliui į Atenri? – paklausė tėvas. – Tas laukas.

Nustatyti, kur buvo laukas prie Golvėjaus, liko viena neišsprendžiamų Madiganų šeimos mįslių. Kita – kas atsitiko Danui, kai šis nuvyko į koledžą. Jis grįžo Kalėdoms ir ginčijosi su senele dėl saugumo priemonių, mat senelė buvo visomis keturiomis už saugumą, ir tai buvo toks sąmojis, kaip sakė sesuo Konstansa, nes „priemonės“ iš tiesų esą prezerватыvai. Vėliau, kai uždegė pudingą, Danas, prasilenkdamas su Hana prieškambaryje, prisitraukė ją prie savęs sakydamas: „Hana, gelbėk mane. Gelbėk mane nuo tų baisių žmonių.“ Ir stipriai ją apkabino.

Pirmą Naujųjų metų dieną pas juos užsuko kunigas – Hana pamatė jį sėdintį su abiem tėvais svetainėje. Kunigo plaukuose buvo likusios šukų žymės, tarsi jie vis dar būtų

neišdžiūvę, o jo paltas, pakabintas po laiptais, atrodė itin juodas ir glotnus.

Paskui Danas iš karto išvažiavo atgal į Golvėjų, ir nieko neįvyko iki pat lūžio per Velykas, kai jis pasakė norintis būti kunigu. Tą didįjį pareiškimą jis padarė per sekmadienio pietus, kuriuos Madiganai visada tiekdavo ant staltiesės ir priderindavo servetėles, kad ir ko turėtų. Tą sekmadienį – po teisybei, tai buvo Verbos, – jie gavo kiaulienos su kopūstais, baltuoju padažu ir morkomis – žalia, balta ir oranžinė, kaip Airijos vėliava. Stovėjo ir nedidelė stiklinėlė su pamerktomis petražolėmis, nuo vandens ant staltiesės krintantis šešėlis virpėjo saulės spinduliuose. Tėvas pasimeldė sudėjęs didžiulius delnus, ir tada stojo tylą. Tai yra, išskyrus garsus iš kramtančių burnų ir krenkšintį tėvą, mat jis taip darė nuolatos, vos ne kas minutę.

– Khm, khm.

Tėvai sėdėjo kiekvienas savo galustalėje, vaikai iš šonų. Mergaitės veidu į langą, berniukai – į kambarį: Konstansa su Hana ir Emetas su Danu.

Židinyje degė ugnis, saulė taip pat retkarčiais išlįsdavo, tad buvo šilta tarsi žiemą, o dar kas penkias minutes užkaitindavo tarsi vasarą. Buvo šilta dvigubai.

– Aš vėl kalbėjau su Tėvu Favlu, – pasakė Danas.

Turėjo tuoj prasidėti balandis. Diena išmarginta šešėlių ir saulės spindulių. Skaidri šviesa vaivorykšte tviskėjo lašuose ant lango stiklo, o lauke ant šakų, patamsėjusių nuo lietaus, skleidėsi jaunučiai pumpurai.

O viduje sėdėjo motina, sugniaužusi delne popierinę servetėlę. Pakėlė ją prie kaktos.

– Ak, ne, – pratarė nusigręždama, ir jos smakras nukaro taip, kad burnoje buvo matyti nesukramtytos morkos.

– Jis sako, kad turiu prašyti jus persigalvoti. Nes žmogui be šeimos palaikymo yra sunku. Tas mano priimamas sprendimas labai rimtas, ir jis sako, kad turiu prašyti jūsų – turiu maldauti jūsų – nesugadinti to savo pačių jausmais ir sumetimais.

Danas kalbėjo, tarsi kreiptųsi labai asmeniškai. Arba kalbėtų didelei salei. Bet tai buvo šeimos pietūs – tikrai nei viena, nei kita. Jie matė, kad motina valdėsi, ir nedaug trūko, kad atsistotų nuo stalo, tačiau neleido sau pabėgti.

– Jis sako, jog privalau prašyti jūsų atleidimo už tą gyvenimą, kurio iš manęs tikėjotės, už anūkus, kurių neturėsite.

Emetas suprunkštė į savo lėkštę. Danas prispaudė delnus uždėjęs ant stalo, bet paskui sudavė broliukui, žaibiškai ir be gailesčio. Motina tarsi neregėjo smūgio, nelyginant per griovį šokantis arklys, bet Emetas susigūžė, ir užsitęsęs akimirkai ji pagaliau nusileido ant žemės. Panarino galvą, lyg kaupdama jėgas. Sudejavo vos girdimai, neaiškiai. Tas garsas, regis, jai pačiai patiko, o gal nustebino, tad ji pabandė vėl. Kita aimana, iš pradžių negarsi, jau užsitęsė, tarsi ji būtų kažką kalbėjusi, šaukusi ir galiausiai nutilusi.

– Ak, Dieve, – ištarė ji balsu.

Atlaužė galvą, užsimerkė vieną kartą, kitą.

– Ak, Dieve.

Ėmė riedėti ašaros – viena, paskui kita – tiesiai į plaukus, – antra, trečia, ketvirta. Pasėdėjo taip šiek tiek, o vaikai stebėjo ją, nors dėjosi nieko nematantys, o jos vyras toje tyloje vis krenkščiojo: „Khm, khm.“

Motina kilstelėjo rankas, pakračiusi nusmaukė rankoves. Riešais nusibraukė drėgnus smilkinius ir laibais, tik artrito išsukinėtais pirštais pasitaisė plaukus ant pakaušio, kur visada prisisėgdavo šinjoną. Tada vėl atsisėdo tiesiai, stengdamasi į nieką nežiūrėti. Pasiėmė šakutę, pasmeigė kiaulienos gabalėlį

ir pakėlė prie lūpų, bet vos tik mėsa palietė lūpas, varžtai atsileido, šakutė nusviro atgal į lėkštę, kiaulienos gabalėlis nukrito. Lūpos persikreipė, pasirengusios aimanai, per vidurį suspaustos ir prašieptos iš šonų, – Danas tai vadino „placia-burne varle“, – tada ji garsiai įkvėpė ir pasileido:

– Ak-aak. Ak-aak-ak.

Hanai atrodė, kad motinai reikėtų liautis valgius ar bent, jeigu jau tokia alkana, galėtų pasiimti lėkštę ir išsiverkti kitame kambaryje, bet motina, akivaizdu, to nesumetė, tad sėdėjo čia kramsnodama ir sriūbaudama vienu metu.

Bet ne tiek valgė, kiek verkė. Daugiausia kliuvo nosinai-tei, kuri dabar virto draiskalais. Buvo baisu žiūrėti. Į tą baisų skausmą. Kaip ji tirta ir springčioja, ir morkos krinta jai iš burnos mažais kąsneliais ir didesniais gabalais.

Konstansa, vyriausioji, tyliai ėmėsi jiems šeiminkauti, tad jie sunešiojo lėkštes ir puodelius, aplenkdami motiną, nuo kurios į maistą vis lašnojo tai tas, tai anas.

– Ak, mamyte, – ištarė Konstansa ir pasilenkusi prie jos apkabino viena ranka, kita ranka tvarkingai stumtelėjo lėkštelę toliau.

Danui, kaip vyriausiam berniukui, teko priedermė supjaustyti obuolių pyragą, ir, laikydamas sidabrinį trikampį kepinių peilį, jis atsistojo nusisukęs nugara į šviesų langą, temdomas šešėlio.

– Manęs gali neskaičiuoti, – pasakė tėvas, iki šiol nemačio-mis žaidęs su savo puodelio ąsele.

Tada atsistojo ir išėjo iš kambario.

– Taigi, mūsų penki. Kaip man padalinti penkiems?

Madiganai buvo šešiese. Penki – į tai jau reikia žvelgti visai kitu kampu, ir jis ėmėsi riekti pyragą pagal įsivaizduojamą kryžių, paskui kryptelėjo peilį aštuoniolika laipsnių į šoną.

Taip beatodairiškai buvo sužaloti jų santykiai. Tarsi kur bepažvelgsi, visur būtų pilna tų Madiganų ir kiek tik nori obuolių pyragų.

Motina jau nebeverkė, tik, knaibydama savo saldujį patiekalą mažu šaukšteliu, keistai, nelygiai kvėpčiojo – pchu, pchuuu, pchu, – o vaikus taip pat apramino jų kepinio gabalėliai, medžiu atsiduodantis pernykščių obuolių saldumas. Vis dėlto ši sekmadienį niekas nepasiūlė ledų, nė vienas net neužsiminė, nors visi žinojo, kad užkištas šaldytuve yra dar truputis – dešinėje, pačiame viršutiniame kampe.

Paskui motina nuėjo atsigulti, ir Konstansai teko pasilikti namie, užuot važiavus autobusu atgal į Dubliną, ji siuto ant Dano ir trunkėsi plaudama indus, bet jis tik užlipo į savo kambarį skaityti knygų, motina gulėjo už uždarytų durų, o tėvas pirmadienį išvažiavo į Bulavoną, vakare grįžo ir nė žodžiu neišsidavė, kad būtų kas nors atsitikę.

Ne pirmas kartas, kai motina reikalą išsprendė horizontalia padėtimi, kaip mėgdavo sakyti Danas, bet, kiek Hana prisiminė, šįsyk truko ilgiausiai. Retkarčiais lova sugirgždėdavo. Tualete nušniokšdavo vanduo, ir jos durys vėl užsiverdavo. Pelenų trečiadienį jie anksti išėjo į mokyklą, o ji vis dar gulinėjo pataluose. Hana su Emetu tykino po namus, kurie be jos tapo erdvesni ir aptilo. Viskas atrodė svetima ir beprasmiška – ir turėklų užrėtimai laiptų viršuje, ir mažasis kabinetas su perdegusia lempute, ir ant valgomąjo apmušalų nuo drėgmės likęs ruožas, prasimušęs pro bambuko atvašynus.

Paskui atėjo Konstansa ir juodu apkumščiaavo, ir tapo aišku – nors ir per vėlai, – kad jie pernelyg laidė liežuvį ir rodė savo įgeidžius, kai terekėjo džiaugtis ir būti patenkintiems tuo, ką turi. Į grindis terkštelėjo puodelis ir šaltos arbatos likučiai aptaškė ant virtuvės stalo atverstą bibliotekos knygą,

o baltas tikros odos diržas pasirodė besantis iš plastiko, mat Emetas užmovė jį it kamanas ant Hanos ir išjojo su ja pro laukujes duris. Po kiekvienos tokios nelaimės vaikai smukdavo kas kur ir elgdavosi, tarsi nieko nebūtų atsitikę. Nieko ir neatsitiko. Ji miegojo ten, viršuje. Mirusi. Tyla ėmė kelti nerimą ir panėšėjo į pakasynas, paskui tapo nepakeliama, ir pagaliau durų rankena atsitrenkė į sieną – iš miegamojo su triukšmu išpuolė motina. Nubildėjo laiptais tiesiai į juodu – išsižiojusi, nešukuotais plaukais, pakėlusį ranką, po naktiniais marškiniais judančiomis krūtimis.

Ji galėjo sviesti ir kitą puodelį ar apversti arbatinuką, arba pro atviras duris šveisti sugadintą diržą tiesiai į gėlių lysvę.

– Prašom, – pasakė ji. – Dabar patenkinti?

Ir pagrasino:

– Už šitą jūs dar atsiimsit. Ką apie tai manot?

Tada ji išispoksodavo į juos, tarsi stebėdamasi, kas tvedu nepažįstami vaikai. Po neilgos sumaišties ji apsigręždavo ir vėl griūdavo į patalą. Po dešimties minučių, kartais po pusvalandžio ar valandos durys prasiverdavo ir pasigirsdavo silpnas balsas, kviečiantis Konstansą.

Tie pasirodymai buvo savotiškai juokingi. Danas išsiviepdavo ir vėl įsikniaubdavo į savo knygą, Konstansa eidavo plikyti arbatos, o Emetas sugalvodavo ką nors kilnaus ir tyro – nuskindavo vienintelę gėlę iš darželio ar padovanodavo iškilmingą bučinį. Hana nesumodavo, ką daryti, nebent tik įeidavo, kad ją pamylėtų.

– Mano vaikelis. Kaip sekasi mano mergytei?

Daug vėliau, kai viskas jau buvo pamiršta, įjungtas televizorius ir prie arbatos patiekta skrebučių su sūriu, iš Bulavono grįžo tėvas. Užlipo laiptais išsyk per dvi pakopas ir dukart bilstelėjęs į jos duris žengė tiesiai į miegamąjį.

– Tai kaip? – turbūt pasakė net neužsivėrus durims prieš ilgą ir nuodugną pašnekesį.

Gerokai vėliau jis nulipo žemyn į virtuvę ir paprašė arbatos. Pasnaudė apie valandą ir krūptelėjęs prabudo prasidėjus devintos valandos žinioms. Tada išjungė televizorių.

– Kuris sulaužėt motinos diržą? Sakykit tuojau pat, – liepė jis.

– Tėveli, tai mano kaltė, – atsakė Emetas.

Jis atsistojo priešais, nuleidęs galvą ir prispaudęs rankas prie šonų. Galėjai išprotėti nuo Emeto gerumo.

Tėvas ištraukė iš po televizoriaus liniuotę, Emetas ištiesė ranką, ir tėvas, suėmęs jam už pirštų galų, laikė iki paskutinės akimirkos, kol kirto smūgį. Tada nususuko ir atsidadęs pakišo liniuotę atgal į vietą.

– Į lovą, – ištarė.

Emetas išėjo degančiais skruostais, o Hana gavo savo barzdotą labanaktuką – ją apibraižė apžėlęs tėvo skruostas, mat jis juokais išsisuko nuo jos bučinio. Tėvas kvepėjo dienos darbais – šviežiu oru, dyzeliniu kuru, šieniu, dar nežinia iš kur atidvelkė galvijų, o tada pieno kvapu. Jis pavakarieniavo ten, Bulavone, kur vis dar gyveno jo motina.

– Senelė linki jums labos nakties, – pranešė jis, ir tai buvo dar vienas jo sąmojis, paskui pakreipė galvą.

– Tai važiuosi su manim rytoj? Vadinasi, važiuoji.

Kitą dieną, Didįjį ketvirtadienį, jis pasiėmė Haną į savo oranžinę *Cortina**, kurios durelės atidarant siaubingai gurgždėjo. Pavažiavęs kelias mylias jis užniūniavo, ir dangus akivaizdžiai šviesėjo traukiant jūros link.

* *Ford Cortina* – Jungtinėje Karalystėje aštuntame–devintame dešimtmetyje populiarus automobilio markė.

Hana mėgo mažąjį Bulavono namą – keturi kambariai, pilnas snapučių priebutis, už namo kalnas, o priešais – erdvus dangus. Jei pereitum plačią pievą, už jos rastum kaimo keliuką, vedantį aukštyn per nedidelę kalvą, nuo kurios matyti Arano salos Golvėjaus užutėkyje ir įžymieji Mohero skardžiai toli pietuose. Šis kelias, jau gerokai užžėlęs, suko per Bureną, aukštai iškilusį virš Fanoro paplūdimio, ir tas kelias buvo pats gražiausias pasaulyje, be išimties, anot senelės, – *išgarsintas ir dainose, ir pasakose*, – čia akmenys, neilgam sukrauti į užtvaras, paskui vėl nuslinkdavo į pievas, čia nedidelės akmenuotos ganyklos su saldžiai kvepiančiomis, niekur nematytomis gėlėmis.

O jei, nepaisydama kelio nelygumų, pakeltum akis, pamatytum, kad aplink vėl viskas pasikeitę, išvystum įlankoje snaudžiančias salas, vandens paviršiumi sklendžiančius debesų šešėlius, Atlanto vandenyną, tarsi sapne be garso užčiojantį į atokias uolas bangų purlais.

Labai žemai apačioje tįsojo kalkakmenio seklumos, jų vadinamos Plokščiąja pakrante – pilkos uolienos po pilku dangumi, ir buvo dienų, kai net jūra raibuliavo visai pilka, tad akys, nuolat prisitaikančios prie aplinkos, nebūtų atskyrusios, ar čia temsta, ar švinta. Atrodė, tarsi uolos sugeria visą šviesą. Tuo ir buvo ypatingas Bulavonas, ta vieta tarsi geidė būti beveik nematoma.

Hana mylėjo senelę Madigan – moterį, kuri atrodė turinti daug ką pasakyti, tik nieko taip ir nepasakydavo.

Bet diena prailgo, kai prapliupo lietus, – senelė nenusėdėjo vienoje vietoje, valė ir šluostė daiktus aplink, keldama beprasmišką erzelį, maitino kates, nors tos net nėjo kviečiamos, nuolatos ką nors pamesdama, vos tik spėdavo paleisti iš rankų. Ir net nebuvo apie ką pasikalbėti.

– Kaip sekasi mokykloje?

– Gerai.

O dar Hanai nedaug ką leisdavo liesti. Gerajame kambaryje stovėjo įstiklinta spintelė su porceliano servizu. Kiti paviršiai buvo nustatyti puodais su snapučiais – nuo dar tik kraunančių žiedus iki baigiančių peržydėti, o ant galinės palangės visa lentynėlė buvo apkrauta nupjautomis atžalomis, ir jų nutrumpinti stiebai jau išleidę šakneles pačiuose galiukuose. Sienos plikos, išskyrus nuotrauką su Kilarnio ežerais gerajame kambaryje ir paprastą juodą Nukryžiuotąjį virš senelės lovos. Nebuvo nei Jėzaus širdies paveikslo, nei švęsto vandens, nei mažytės Nekaltosios Mergelės statulėlės. Senelė eidavo į mišias su kaimyne, jei iš viso į jas nueidavo, ir bet koku oru penkias mylias kulniuodavo į artimiausią parduotuvę ir atgal. Jei peršaltų – nors niekada nesirgdavo, – būtų bėdos, mat niekada nė kojos neįkėlė į Konsidaino vaistinę.

Niekada neįkėlė ir niekada neįkels.

Hanai magėjo sužinoti priežastį, nes, vos tik tėvas išėjo pas galvijus, senelė pasivedė ją į šalį – tarsi jas būtų stebėję žmonių minios, – ir įspraudė jai į delną svaro sterlingų banknotą.

– Būk gera, užėik pas savo senelį, – tarė ji. – Ir paprašyk to kremo, kaip aną kartą.

Kremas – tas žodis buvo susijęs su sena ponia ir skambėjo baisiai.

– Ką man sakyti? – paklausė Hana.

– Ak, nieko nereikia, nieko nereikia, – subruzdavo senelė. – Jis pats žinos.

Akivaizdu, kad už tai buvusi atsakinga Konstansa, o dabar atėjo Hanos eilė.